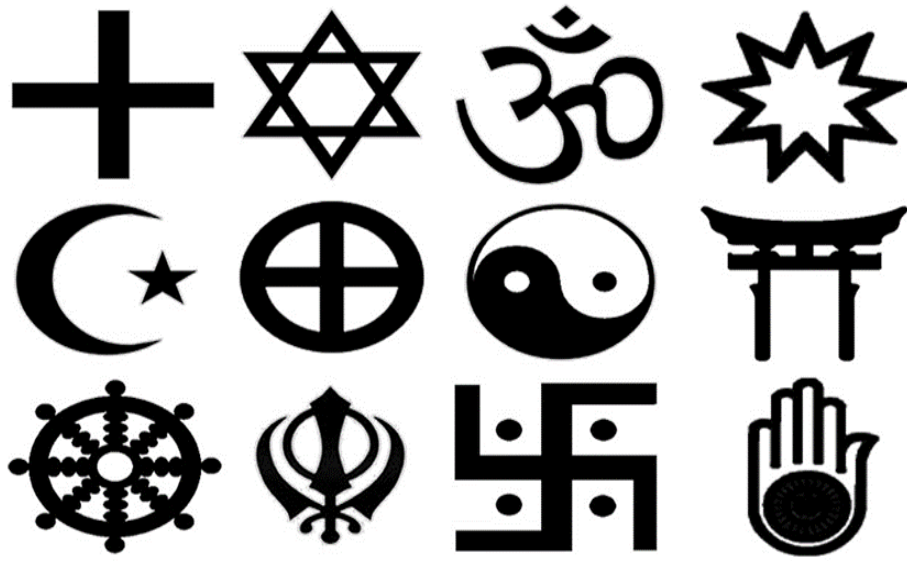

7

Çokkültürlü Toplumlarda Aidiyet ve Temsiliyet

Aidiyet, kavram olarak, bir nesneye, gruba yada yapıya ilişkin olma durumu, mensubiyet veya ait olma durumunu içerirler. Bu tür mensubiyet ve ait olma durumları farklı yapı ve üretimlerden olabilir. Özellikle grup aidiyeti ve toplumsal aidiyet formları farklı bağlamlar içerebilir. Galatasaray taraftarı, X sendika mensubu, Avrupalı, sosyal demokrat partili ve Müslüman... gibi.

Aidiyet kavramına ilişkin ilişkilendirmenin yönü herhangi bir nesneye, insana, topluluğa, etnik gruba ya da sosyal bir kategoriye olabilir. Bu durum insanın kendini tanımlamada kullandığı unsurların çeşitliliği nispetinde genişletilebilir... Aidiyetin koşulları doğumla birlikte gelişen ve olağanlaştırılan sosyal çevreye (etnik kimlik, aile, din, vatan vb. gibi) bağlı olabileceği gibi bireyin bilinçli tercihleri ile şekillenen, güncellenebilen ve değişkenlik arz eden (eğitim, siyaset, ekonomik çevreler, vb. gibi) boyutu da söz konusudur (Alptekin, 2011:20).

Grup üyeliği ve dolayısıyla aidiyet kavramının en güçlü yapı taşlarından biri de etnisitedir. Etnisite kavramı literatürde ilk kez 1953 yılında Amerikalı sosyolog David Riesman tarafından kullanılmıştır. Bu kullanıma konu olan etnik (ethnic) kelimesinin etimolojik kökeni ise çok daha gerilere uzanarak Antik Yunan'daki etnos (ethnos) sözcüğüne dayanmaktadır (Eriksen, 1993).

Etnik aidiyet ve kültürel aidiyet bireyin müdahalesi dışında gelişen aidiyetlerdir ve bireyin bu aidiyetlere sahip olması için herhangi bir eylemi gerçekleştirilmesi gerekmemektedir. Bu bağlamda birey herhangi bir eylemde bulunmaksızın kimlik sahibi olmaktadır (Karaca, 2006: 112). “Etnik kimlik, bir varoluş postülasının sonucudur; sübjektif olarak yaşanan ve kavranan bir aidiyet bilincidir” (Bilgin, 1999: 60).

Ulusal Aidiyet kavramı da, önemli bir toplumsal bütünleşmeyi içerir. Bu bağlamda, ulusal aidiyet ve birliği temsil eden etkenler, maddi (nesnel) ve manevi (tinsel) olmak üzere iki başlıkta toplanabilir. Maddi etkenler olarak, toprak birliği, devlet birliği, dil birliği, ekonomik çıkarlar birliği başta gelenlerdir. Manevi etkenler olarak ise, tarihsel birlik, amaç ve ülkü birliği, birlikte yaşama iradesi sayılabilir, ya da en geniş anlamıyla kültür birliği başta gelendir. Ancak bir ulusun kültür birliğinin gerçekleşmesi için öncelikle maddi etkenler gerekmektedir (Ergun, 2000: 182).

Dinlerin gündelik hayata içkin sayısız yansımaları bulunmaktadır. Dolayısıyla inşa edilen yaşamsal mekânlar, beşeri coğrafyanın kapsamına dâhil olmakta ve bu bağlamda, din- coğrafya bağıntısı üzerinden meydana gelen veya üretilen mekânsal formlar, sosyal bilimlerde önemli bir alan oluşturmaktadır. Tanrı inancından, doğaüstü güçlere, toplumsal norm ve ritüellerden, kullanılan renk ve sembollere kadar, birçok *-hatta sayısız denebilecek kadar-* üretimsel mekânsal formlar, toplumların yaşam biçimlerine yön vermekte ve yine yaşamın kendisinden de üreilmeye devam etmektedirler (Özgen, 2018: 126). Farklı inanç, din ve mezhep mensuplarının kimlik ve aidiyetlerini içerimleyen mekanların ve temsiliyet alanlarının sağlanması, iktidarların başlıca yetki, görev ve sorumluluklarındandır.

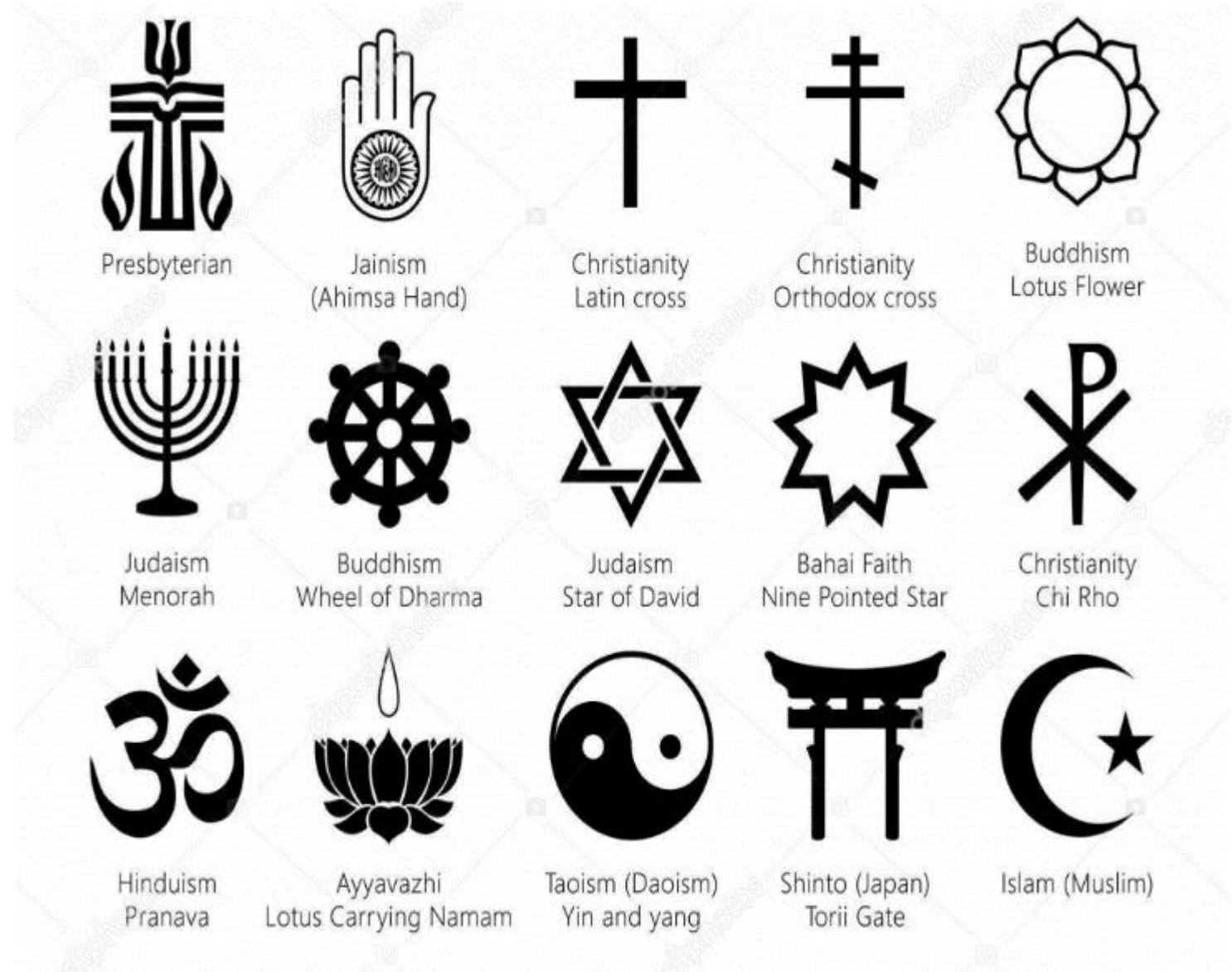
Din, toplumların gelişmişlik düzeyine göre farklı düzeyde etkiler üretmekte ve toplumsal yapının temel rolleriyle bağıntılı yaşamı dizayn edebilmektedir. Toplumsal yaşama içkin bu tür dizayn ve normlar, din eksenli olabileceği gibi, toplumsal üretimlerle dinlere mal edilen üretimler de olabilmektedir. Dolayısıyla, din ve toplum arasında, çeşitli ölçek ve düzeyde karşılıklı etkilenmeler oluşmakta ve toplumsal hayatı inşa eden temel unsurlar olarak yer edinebilmektedirler... Örneğin, dinlerin toplumsal düzeyde ürettiği *'dil'*, *'kültürel norm'*, *'psikolojik etki'*, *'sanatsal etki'* ve elbette ki sosyal bilim olarak beşeri coğrafya disiplini için de büyük önem kazanmaktadır (Özgen, 2018: 126).

Çokkültürlülük Ders Notu

Din, bireyler için güçlü, kapsamlı ve uzun süre devam eden ruh halleri ve güdülenmeleri tesis etmek üzere işleyen bir semboller sistemidir (Geertz, 2007: 177) .

Din, genel bir varoluş düzeninin kavramlarını formüle ederek ve bu kavramlara bir olgusallık havası katarak, ruh hallerinin ve güdülenmelerin kendilerine özgü bir biçimde gerçekçi görünmelerini sağlar (Alptekin, 2011:76).

Globalleşen dünyada, sınırlar giderek anlamını yitirmektedir. Özellikle ulus devletlerdeki teklik formu önemli ölçüde aşınma uğramakta ve farklılıkların önemli ölçüde gelişim gösterdiği bir dünyaya doğru yol alınmaktadır. Dolayısıyla çokkültürlü toplumlarda farklılıkları tek bir boyutta indirgemek mümkün değildir.

Çeşitliliklerin dini, kültürel, etnik, ırk ve cinsiyet boyutları bulunabilir. Örneğin birey Asya Kökenli Amerikalı ve farklı bir Hıristiyan mezhebine sahip kadın olabilir. Bu bağlamda temsiliyet durumları da yerel, bölgesel ve ulusal ölçekte sağlanması beklenir.

Günümüzde, çokkültürlü toplumlarda, farklılıkların ve özellikle azınlıkların temsil edilme durumu, en önemli sosyopolitik konulardandır. Grup adına, bir karar alma sürecinin adil olup olmaması, başka şeyler yanında, azınlığın çıkarları ve perspektiflerine kulak verilmesi ve bunların hesaba katılması anlamına gelir. Bunu başarmak için, yurttaşların ortak haklarıyla sağlanan standart siyasi hakların kuşkusuz hayati bir önemi vardır (Kymlicka, 2015:227).

Afrika kökenli Amerikalılar ABD nüfusunun yaklaşık %12.4'ünü oluştururken, seçime konu mevkilerin ancak 1.4'ünü işgal ederler; yani, nüfus ağırlıklarına göre (buna nispi temsil deniyor) sahip olabilecekleri mevkilerin onda birini işgal ediyorlar (Kymlicka, 1995: 227).

Yetersiz temsil yalnızca etnik, ulusal ve ırksal grupların bir sorunu değildir. Örneğin, Kanada'daki kadınlar nüfusun %50'den fazlasını oluştururken federal meclislerdeki sandalyelerin ancak %14'ünü işgal ediyorlar, yani nispi temsil oranlarının dörtte birini (ve birçok batılı ülke bu bakımdan daha da kötüdür) (Kymlicka, 1995: 228).

Sonuç

Grupların, toplulukların ve toplumların farklı aidiyet ve temsiliyet taleplerinin olması olağandır. Bu taleplere yönelik duyarlı ve insancıl bir şekilde, empati kurarak (etnik, inançsal, dinsel, mezhepsel, folklorik, ideolojik ve diğer çeşitli grupsal tercihlere kadar) ve insanların ihtiyaçlarıyla çıkarlarını gerçekten anlamaya ve istekli oldukları bir siyasi kültür yaratmak adına toplumsal taleplerin çözümlenmesi gerekir.

Birçok ulusal azınlığın federal düzeyde çeşitli ölçekte kısıtlandıkları görülmektedir. Örneğin Porto Rico sakinleri başkanlık adaylarının seçimine katkıda bulunurlar ancak başkanlık seçimlerinde oy kullanamazlar ve kongre’de yalnızca bir temsilcileri, komiteler dışında söz hakkı olan ama oy hakkı olmayan bir komisyon üyeleri vardır. Bu kısıtlanmış etki bazıları tarafından Porto Rico’nun “*kolonileştiğinin*” kanıtı olarak görülmektedir (Kymlicka,1995:243).

Kanada'da Aboriginallerin ve Quebec'liilerin özyönetim hakları olduğu kabul edilir. ABD'de, özyönetim hakkı tanınan grupların belli başlı örnekleri Porto Rico, Kızılderili kabileler, Guamlı Chamorro'lar ve öteki Pasifik Adalılarıdır (Kymlicka, 1995:247).

Grup temsili talepleri temsil demokrasinin en temel ilke ve pratiklerinden bazılarına başvurur ve grup temsilinin bazı biçimleri demokratik bir siyasi sistem içinde, sınırlı olsa bile önemli bir rol oynayabilir. Grup temsilinin içkin olarak liberalizm ve demokrasiyle bağdaşmaz olmadığıdır. Politik süreçte azınlıkların adil bir söz hakkı güvencesine sahip olması hayati önem taşıdığından bizatihi grup temsili önerileri adil bir söz hakkı güvencesini hak eder (Kymlicka, 1995: 256).

Grup temsiliyetinin dünya toplumlarının sosyopolitik sistemleri açısından önemli bir yeri vardır. Belçika, İsviçre, Kanada dünyadaki başat örnekler olarak kabul edilebilir. Liberal demokratik sistemlerde toplumsal farklılıkların bir arada yaşama becerisi göstermesi oldukça olağan bir durum olup, günümüzde pek çok örnekleri mevcuttur. Zira herhangi bir grup ve toplumsal hakkı adil bir biçimde koruyup uygulamayan yönetimler; yoksunluk ve kimlik karmaşası ile yaşamaya ve daha da önemlisi çeşitli kargaşaların doğmasına da zemin hazırlamaktadır.